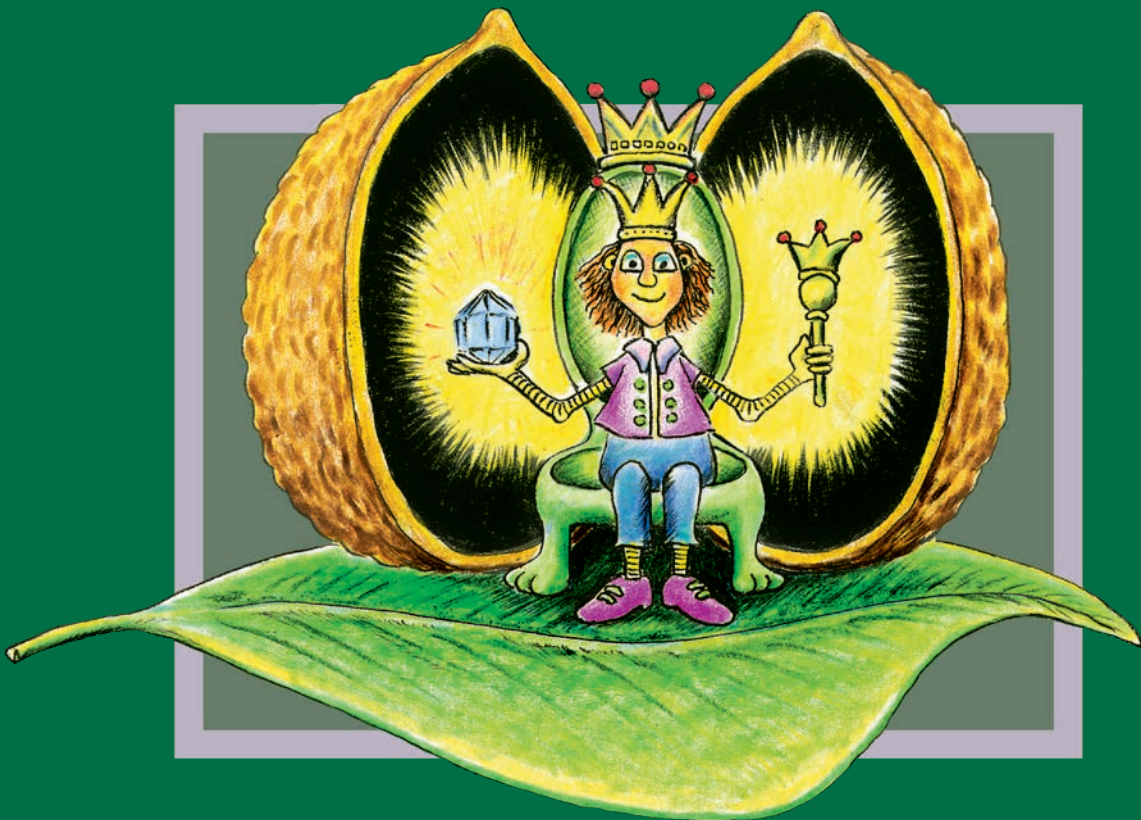

ABC
HAZ
✱

Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

Kerek egy esztendő

Olvasmánygyűjtemény • 2. osztály

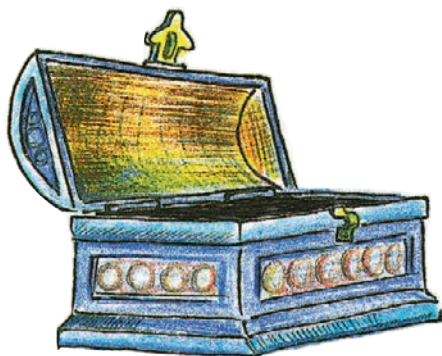
Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

Kerek egy esztendő

Olvasmánygyűjtemény

2. osztály

Tartós tankönyv

Tizenkettedik, változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2017

Négy testvér

Év múlik, évet ér,
egymást hajtja négy testvér:
víg tavasz, virághintő,
koszorús nyár, kalászdöntő,
ősz, gyümölcserlelő,
tél, havat terelő.

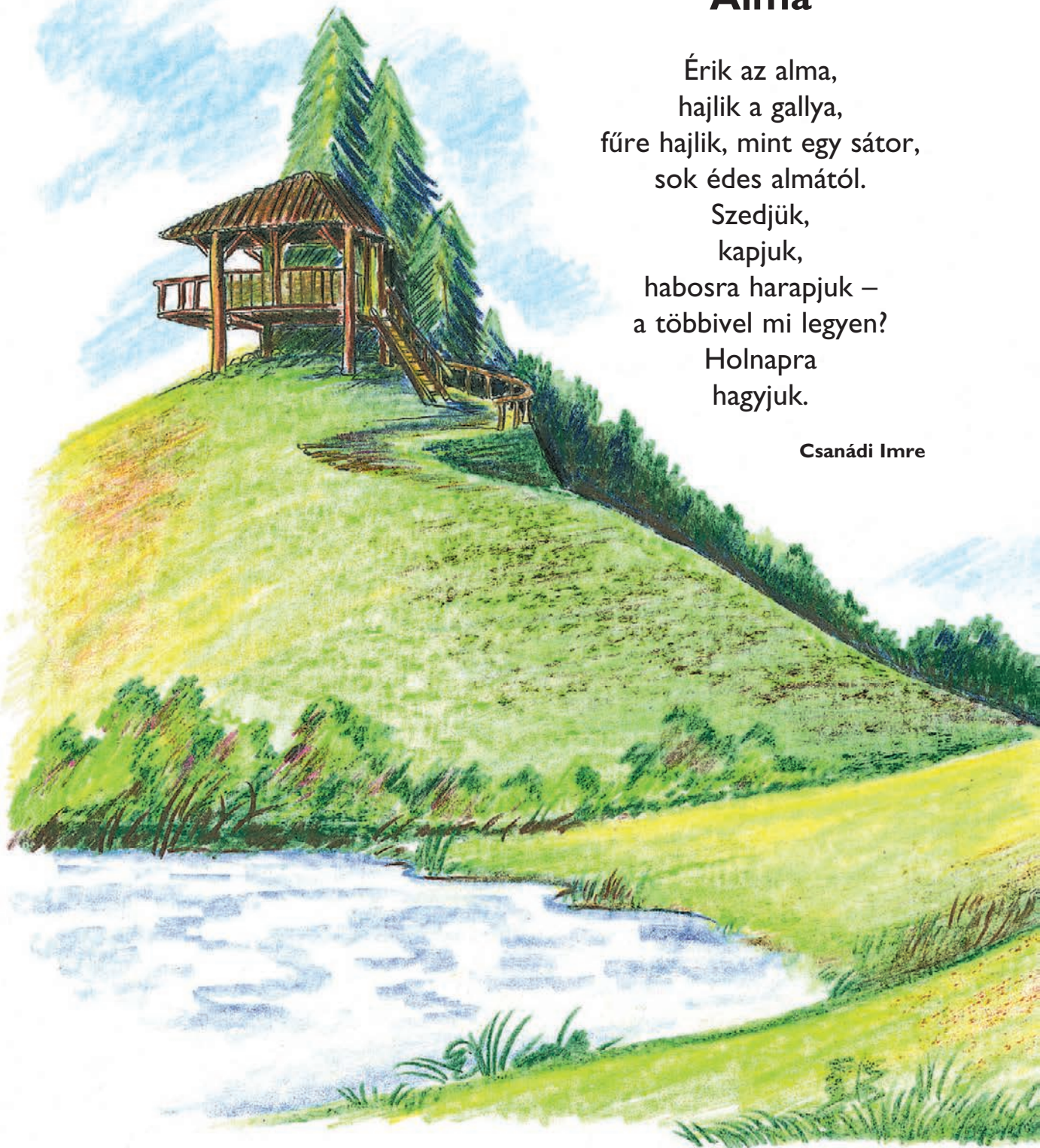
Csanádi Imre

Alma

Érik az alma,
hajlik a gallya,
fűre hajlik, mint egy sátor,
sok édes almától.

Szedjük,
kapjuk,
habosra harapjuk –
a többivel mi legyen?
Holnapra
hagyjuk.

Csanádi Imre

ŐSZ, GYÜMÖLCSÉRLELŐ

Isten veled, gólyamadár!

Kertemben már az őszi rózsák fehér és lila virágai melengetik az arcukat a nap sugaraiban. A gesztenyefám napról napra halványabb. A gyümölcsfáim is olyanok, mint az öregemberek. Az egyik, mint a sárga öregember; a másik, mint a piros öregember.

A két gólyánk is elment. Szent István napján láttam őket utoljára a mezőn. Nem halásztak, csak álltak-álldogáltak elgondolkozva a fűben. Ott álltak mind a ketten. A fecskék vidáman csapongtak fölöttük a levegőben. Azok még nem gondoltak akkor az elutazásra.

Furcsa két madárfaj a gólya meg a fecske. Tavasszal mindig idejön a másik világrészből; ősszel meg mindig visszatér a másik világrészbe. De ott nem házasodnak, nem raknak fészket és nem költenek, csak itt, minálunk.

Melyik hát az igazi hazájuk?

A mi magyar hazánk.

De hát miért megy el a gólya, miért megy el a fecske, ha a falunkat érzi otthonának?

Oh, bizony könnyű azt kitalálni. Az Úr, aki a gólyának és fecskének is ura, nem terít télen asztalt nekik. Elközelget az ősz. Az október hideg leheletétől dermedten hullanak le a bogarak milliói. A december szele kemény kérget fagyaszt a vizekre. A téli ég felhői hóval borítják be a mezőket.

Miből éljen akkor a szegény gólya meg a szegény fecske? Éhen halna meg itt valamennyi.

Ma már nincs se fecske, se gólya. Talán éppen most repülnek fenn, a szédítő magasságban a tenger fölött, a felhők fölött. Talán éppen most kiáltja az egyik gólyafiú:

– Anyácskám, elfáradtam!

– Terjeszd ki a szárnyadat! – feleli biztonnyal az anyja.

S megszűnik a szárnyak levegőverése. Az egész gólyacsoport kiterjesztett szárnyal leng a levegőben.

Gárdonyi Géza

Ősz elején

Üres már a fecskefészek
Itt az eszterháj alatt,
Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek...
Vándor népe ott halad,

Ott a messzeség homályin,
Ott az égnek magasán.
Látom még, mint kis felhőket,
Vagy már nem is látom őket?
Csak úgy képzelem talán.

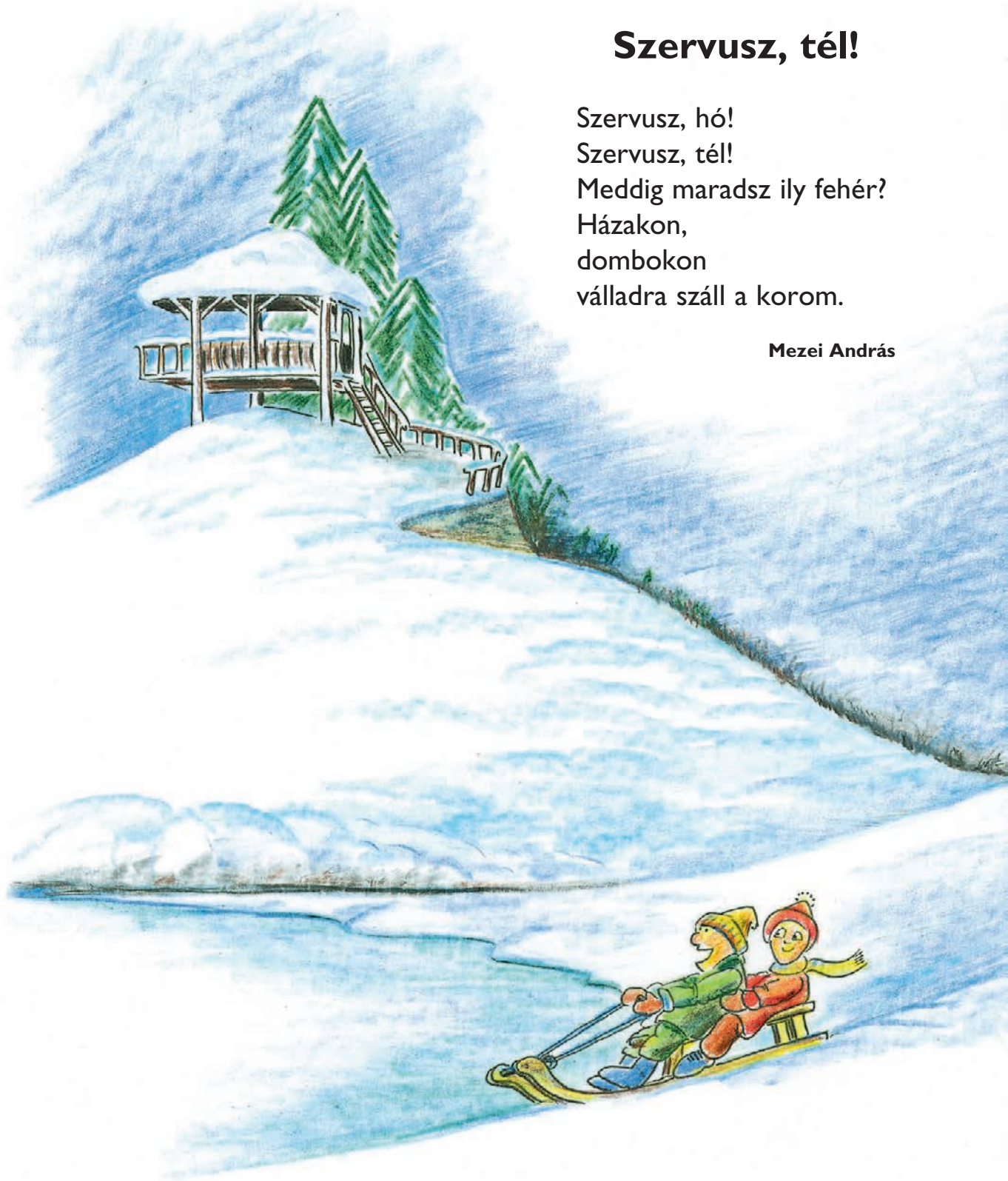
Elröpülnek, elröpültek,
Tavaszi s nyári vendégei,
És őket már nemsokára
A kertek s mezők virága
S a fák lombja követi.

Petőfi Sándor

Szervusz, tél!

Szervusz, hó!
Szervusz, tél!
Meddig maradsz ily fehér?
Házakon,
dombokon
válladra száll a korom.

Mezei András

TÉL, HAVAT TERELŐ

A hideg

Az első hidegre ötéves koromból emlékezem. Azelőtt mintha nem lett volna se hideg, se meleg. Láttam havat ablakon át, de csak a színe tűnt fel.

Felügyelet nélkül kóborolhattam a házban és az udvaron. Az első hóesés új játék volt nekem. Kimentem a hóba, és gombócokat csináltam.

Egyszer csak azt érzem, hogy a kezem rettenetesen fáj. Bemegyek a szobába, és a kályhához állok. Ott a fájdalom annyira fokozódik, hogy sírva fakadok és jajgatok.

Apám belép. Kérdezi:

– Mi bajod?

Nézi a kezemet.

Persze a kezem lila színű volt a hidegtől.

– Gyere velem! – mondta.

Azzal kivezetett az udvarra, és nem csekély ijedelmemre havat markolt fel, s azzal dörzsölte a kezemet. Azután megtörölte törülközőkendővel jó szárazra.

A fájdalom elmúlt.

Gárdonyi Géza

A kisokos

– Hé, Csabi! Télapó
kis unokaöccse!
Hófúvásba hívlak
hemperegni, jössz-e?

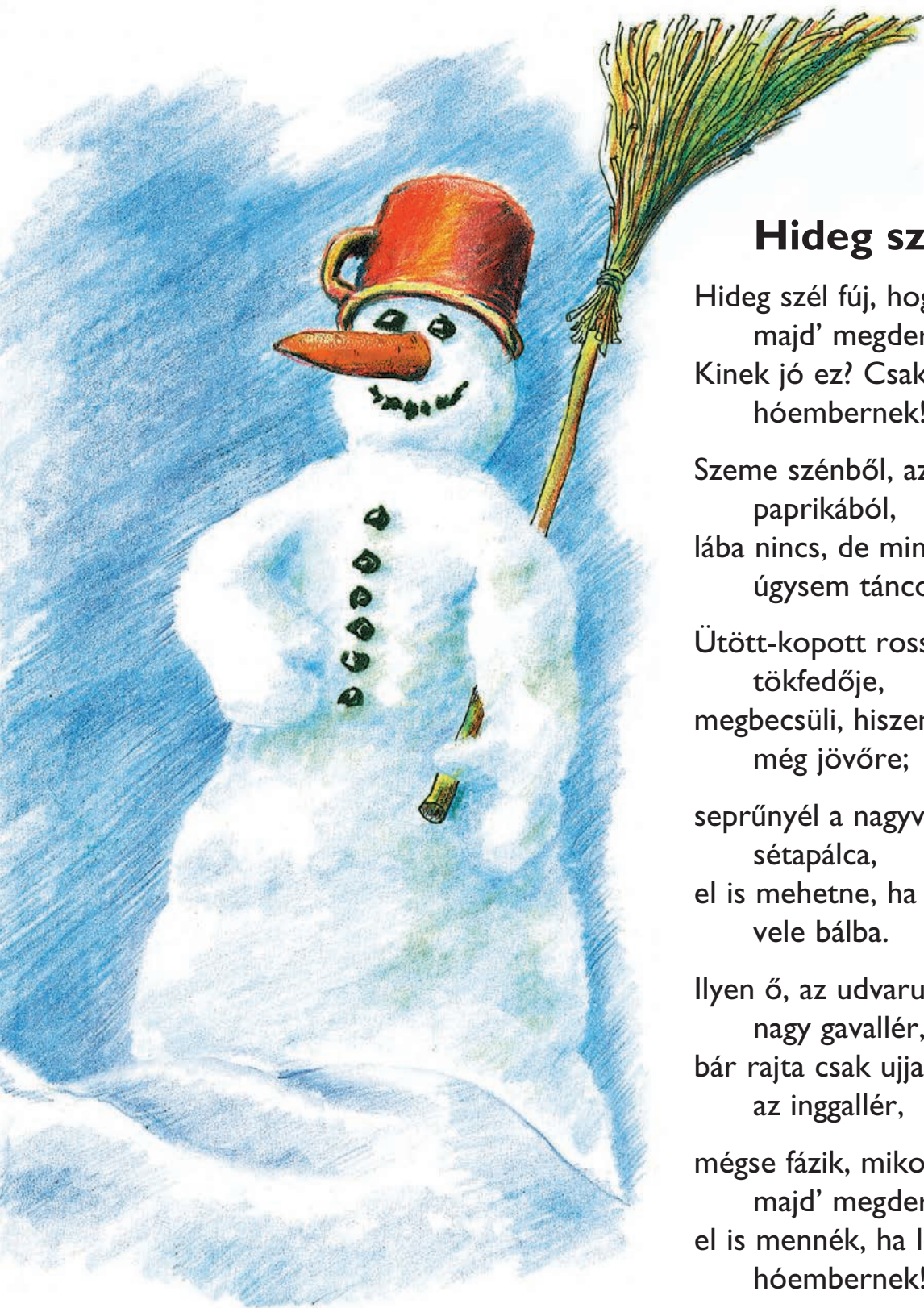
– Nem!

– Azt a fűzfánfüttyülőjét,
micsoda legény vagy?!

– Nem akarok náthás lenni,
ennyi az egész csak!

Utassy József

Hideg szél fúj

Hideg szél fúj, hogy az ember
majd' megdermed.
Kinek jó ez? Csak a kövér
hóembernek!

Szeme szénből, az orra meg
paprikából,
lába nincs, de minek is, ha
úgysem táncol?

Ütött-kopott rossz fazék a
tökfedője,
megbecsüli, hiszen jó lesz
még jövőre;

seprűnyél a nagyvilági
sétapálca,
el is mehetne, ha tudna,
vele bálba.

Ilyen ő, az udvarunkon
nagy gavallér,
bár rajta csak ujjal rajzolt
az inggallér,

mégse fázik, mikor minden
majd' megdermed;
el is mennék, ha lehetne,
hóembernek!

Csukás István

A zacskóba zárt ész

Péter bátyó a szakállát
fél vállára vette.
Ami kicsiny esze volt,
zacskóba kötötte.
A zacskó zsíros volt,
a kutya megette.
Szegény Péter bátyónak
odalett az esze.

Magyar népköltés

TÖBBET ÉSSZEL, MINT ERŐVEL

A szél és a nap

Egyszer régen vitatkozott a szél a nappal. Nem tudtak megegyezni, hogy melyikük erősebb.

Végül azt mondta a nap a szélnek:

– Tegyük próbát! Amott megy egy vándor; amelyikünk hamarabb leveszi válláról a köpönyeget, az az erősebb.

Először a szél próbálkozott. Megragadta az ember köpönyegét, húzta, cibálta. De mentül erősebben rángatta, a vándor annál jobban beleburkolódzott. Nem hagyta magáról leszedni, hiszen fázott.

Ekkor következett a nap. Elkezdett mosolyogni a vándorra, egyre melegebben. Az ember megizzadt: kigombolta magán a köpönyeget, aztán kibújt belőle egészen. Később a kiskabátját és a mellényét is ledobta.

– Láthatod, hogy én vagyok az erősebb! – mondta a nap a szélnek.

Magyar népmese

A szél meg a nap

Licskes-lucskos szürke bácsi
(Hujj, hujj, én a szél vagyok!)
kék udvarban seprűjével
megkergette a napot.
Szél mondta: Hujj, hujj, hujj!
Nap mondta: Bujj, bujj, bujj!
Szél kergette,
utólérte,
jól megverte a napot;
megkergette,
utólérte,
jól megverte,
összetörte,
kék udvarból kiséperte,
kendőjébe bekötötte,
mondjátok meg: hova tette?
Zsebre tette a napot.
Zsebre tette? Zsebre ő!
Azért van most rossz idő.

Szabó Lőrinc

Az okos leány

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy molnárnak egy takaros, okos leánya. Olyan okos volt, hogy hetedhét országra eljutott a híre. Meghallotta ezt a király. Odaizent, hogy van neki a padlásán százesztendős kendere, fonja meg azt aranyfonálnak.

A leány erre visszaizent, hogy van nekik egy százesztendős sövénykerítésük, csináltasson a király abból aranyorsót, akkor szívesen megfonja az aranyfonalat. Mert azt csak nem kívánhatja, hogy a drága aranyfonalat hitvány faorsón fonogassa.

Tetszett a királynak a felelet. Megint izent a leánynak, hogy van neki a padlásán egy lyukas korsója, foldozza meg, ha tudja.

Megint visszaizent a leány, hogy fordíttassa ki a király a korsót, mert az öregapja se hallott olyat, hogy a színéről foltoztak volna meg valamit.

Ez a felelet még jobban megtetszett a királynak. Most meg már azt izente, hogy menjen el a leány őhozzá: de menjen is, meg ne is; köszönjön is, meg ne is; vigyen is ajándékot, meg ne is.

Erre a leány elkérte apjától a szamarat, felült a hátára, s úgy ment a király elébe. Otthon megfogott egy galambot, két szita közé tette, úgy vitte magával.

Mikor aztán a király elé ért, egy szót se szólt, hanem meghajtott magát, aztán a galambot a két szita közül elrepítette. Így aztán ment is, nem is; köszönt is, nem is; vitt is ajándékot, nem is.

A király úgy megszerette az okos leányt, hogy mindjárt feleségül vette.

Magyar népmese

Kérető

Aranyhintó áll az utcán,
heten adják rám a szoknyám.

Támaszkodom hét virágra,
indulok a palotába.

Hétszer hét az aranyalma,
gurul előttem a porba.

Járok olyan fényességben,
elfakul a nap az égen.

Kiss Anna

TARTALOM

*Négy testvér. Csanádi Imre	3
A négy kívánság. Usinszkij. Feldolgozta Hernádi Sándor	4
*Üzenet. Birtalan Ferenc	5

ŐSZ, GYÜMÖLCSÉRLELŐ

*Alma. Csanádi Imre	6
Isten veled, gólyamadár! Részletek Gárdonyi Géza elbeszéléséből	8
*Ősz elején. Részlet Petőfi Sándor verséből	9
Miért gyülekeznek a fecskék minden ősszel? Schmidt Egon nyomán	10
*A húségesek. Áprily Lajos	10
Miért gyűrűzik a madarakat? Schmidt Egon	10
Doktor Hertelendi, a seregély. Részlet Lázár Ervin azonos című írásából	11
Diókirály. Tordon Ákos	12
*Hét fa. Részlet Nagy Bandó András verséből	12
*Szilvalekvár. Részlet Pákolitz István verséből	13
Búcsú a nyári barátoktól. Kányádi Sándor <i>Szeptemberi szivárvány</i> c. írása nyomán	13
Három kívánság. Fehér Klára	15
*Szeptember. Szilágyi Domokos	15
Ne félj hát, te „tyamár”! Gárdonyi Géza <i>A gyerekek</i> c. elbeszélése nyomán	16
Füllentős. Fehér Klára	17
*Dél. Rónay György	18
A bajos „bö”. Kányádi Sándor nyomán	18
*Pulyka-szégyen. Kányádi Sándor	19
A nyomasztó titok. Deákné B. Katalin <i>Ilyen a jó gyerek?</i> c. könyve nyomán	20
*Október. Simon István	21
Verőfényes ősziében. Találós kérdések	21
Miért hullanak le ősszel a levelek? Schmidt Egonné Csóka Eszter nyomán	22
Miért pihennek télen egyes állatok? Schmidt Egon	22
A virágos ruha. Deákné B. Katalin <i>Ilyen a jó gyerek?</i> c. könyve nyomán	23
Mézes körte. Részletek Tamási Áron <i>Bölcső és bagoly</i> c. könyvéből	24
*Elment a madárka. Magyar népdal	25

ISMERED-E AZ ÁLLATOKAT?

*Mit eszel, Jankó? Szilágyi Domokos	26
A kiscica. Részletek Dimiter Inkiow azonos című könyvéből. Fordította Nagy Márta	28
*Okozatosan. Romhányi József	29
Miért szeretik az emberek a kutyát? Schmidt Egon	29
*Vers a három lesőről. Zelk Zoltán	29
Macskaszokások	
Miért döngölődzik a macska az emberhez?	30
Miért tartja a macska égnek a farkát?	30
Macskánk. Gárdonyi Géza nyomán	31
*Egérút. Nagy Bandó András	32
A lóészen kifogtunk. Gárdonyi Géza	32
Tréfás kérdések	34
Sok szerencsét, Hengergóc! Részletek Helmut Massny könyvéből. Fordította Schmidt Egon	
Az árva	34
Téli vendégség	36
Az igazi otthon	37
Miért van lompos farka a mókusnak? Schmidt Egon	38

Ózike. Bársony István nyomán	39
*Tóparton. Szilágyi Domokos	40
Száracsák. Bársony István nyomán	41
Mi mentheti meg a tőkés récét a ragadozóktól? Részlet Schmidt Egon <i>Önfeláldozás</i> c. elbeszéléséből	42
*A bűnbánó elefánt. Romhányi József	42
Állatkerti tudósítás. Markó Béla versei és Schmidt Egon szövegei	
*Az elefánt. Egyforma-e az indiai és az afrikai elefánt?	43
*A jegesmedve.	43
Merre hajóznak a jegesmedvék?	44
*A strucc. Minden madár tud repülni?	44
*A tigris. Miért csíkos a tigris bundája?	45
*A zsiráf.	45
Miért hosszú a zsiráf nyaka?	46
Minden zebra egyforma? *A zebra.	46
*A róka. Igazán ravasz állat a róka?	47

FALUN ÉS VÁROSON

„...dolgozni csak pontosan, szépen...” Részlet József Attila <i>Ne légy szeles</i> kezdetű verséből	48
Ki játszik velem? Részlet Janikovszky Éva <i>Te is tudod?</i> c. könyvéből (alkalmi címmel)	50
*Töprengő. Birtalan Ferenc	50
A három lusta. Kányádi Sándor nyomán	51
A rest lány. Magyar népmese	52
Kinek nehezebb a dolga? Orosz népmese. Fordította Rab Zsuzsa	54
Mit segíthetek? Részletek Janikovszky Éva <i>Te is tudod?</i> c. könyvéből (alkalmi címmel)	56
*Egy napom. Nagy Bandó András	57
Kutya szeretne lenni. Benedek Elek nyomán	58
Találmányok. Fehér Klára	59
*Két kis kezecke. Kányádi Sándor	60
Mikor játszhattam? Részlet Nagy Bandó András <i>Madarak tolláról</i> c. könyvéből (alkalmi címmel)	60
A szegény ember meg a nyúl. Orosz népmese. Rab Zsuzsa fordításának felhasználásával	61

TÉL, HAVAT TERELŐ

*Szervusz tél. Részlet Mezei András verséből	62
A hideg. Gárdonyi Géza	64
*A kisokos. Utassy József	64
*Hideg szél fúj. Csukás István	65
Ingyenkonyha. Részlet Schmidt Egon azonos című elbeszéléséből	66
*Hirdetmény! Birtalan Ferenc	67
A mókus karácsonya. Részletek Schmidt Egon azonos című elbeszéléséből	68
*Itt van a szép karácsony. Részlet Dsida Jenő verséből	69
*Ballag már. Részletek Kányádi Sándor verséből	69
Új mese a négy vándorról. Zelk Zoltán	70
*Kerek istenfának szép tizenkét ága. Magyar népköltes	71
Egy téli délután. Végh György	72
*Doromboló. Csanádi Imre	73
A hókehely. Részlet Gárdonyi Géza elbeszéléséből	74
*Esik a hó. Szabó Lőrinc	75
A tulipán. Gárdonyi Géza nyomán	75
A pintyünk. Áprily Lajos nyomán	77
Télen virágzik. Találós kérdések	78
*Csöpög a hólé. Illyés Gyula	79
*Olvasás. Szilágyi Domokos	79
Föloldozó február. Részlet Varga Domokos <i>Erdei esztendő</i> c. könyvéből	80
*Télkergető. Sarkady Sándor	80
*Február. Kányádi Sándor	81

AZ ÉN TITKAIM

*Ugye a nagy titkokat nem kell elmondani? Ágai Ágnes	82
A titokdoboz. Sebők Éva	84
Lányok és fiúk. Részlet Nagy Bandó András <i>Madarak tolláról</i> c. könyvéből (alkalmi címmel)	85
*Mi van a titkos úton? Nemes Nagy Ágnes	85
Csodalámpa. Fehér Klára nyomán	86
Hogyan kerültünk a világ végére? Részletek Katkó István <i>Telefon-papa</i> c. könyvéből	87
*Hazudós mese. Rónay György	89
A szánkó. Móra Ferenc	90
A koldusasszony. Gárdonyi Géza	93
Pétör, a csaló. Móra Ferenc <i>A másik csaló</i> c. elbeszélése nyomán.....	93
*Testvérkéék. Kassák Lajos	95
Testvérke. Fehér Klára	96
*Altató. József Attila	97

VÍG TAVASZ, VIRÁGHINTÓ

*Májusi dal. Részlet Johann Wolfgang Goethe verséből. Fordította Dsida Jenő	98
*Március 15-ére. Részletek Juhász Gyula <i>Március idusára</i> c. és részlet Petőfi Sándor <i>Nemzeti dal</i> c. verséből.....	100
*Szép nekünk a mi hazánk. Részlet egy névtelen német költő verséből. Fordította Dsida Jenő	101
*Petőfi ünnepére. Részlet Juhász Gyula verséből	101
A gólya. Részlet Gárdonyi Géza <i>Az én falum</i> c. könyvéből	102
*Odalett a meleg. Osvát Erzsébet	103
Fecskemadár. Részlet Fekete István elbeszéléséből	103
*Lila fecske. Nemes Nagy Ágnes	105
Hová térnek vissza tavasszal a fecskék? Schmidt Egon nyomán	105
Miért raknak tojásokat a madarak? Schmidt Egon	106
A tyúkanyó. Gárdonyi Géza <i>Március</i> c. elbeszélése nyomán	106
*Anyám tyúkjá. Petőfi Sándor	107
A vadgalamb és a szarka. Magyar népmese. Feldolgozta Arany László	108
A veréb. Gárdonyi Géza	109
A hosszú tél után. Részlet Jékely Zoltán verséből	109
*Húsvéti felelgetős. Sarkady Sándor	110
*Locsolóvers. Magyar népköltés	110
Ablakomon bekopogott. Találós kérdések	110
*Babot vetettem. Gyárfás Endre	111
Telkesgazda voltam. Móra Ferenc nyomán	112
*Bors néni kertje. Nemes Nagy Ágnes	114
Szeretnél-e te is virágoskertet?	114
*A kis virág. Johann Wolfgang Goethe. Fordította Dsida Jenő	115
Hogyan ültess el egy növényt?	115
Az eleven gyerek is szeretne anyák napjára virágot venni. Részlet a <i>Már megint</i> c. könyvből. Janikovszky Éva szövegének dramatizált változata	116
*Buba éneke. Weöres Sándor	117
*Köszöntő. Magyar népköltés	117
A letépett virág. Deákné B. Katalin <i>Ilyen a jó gyerek?</i> c. könyve nyomán	118
*Fagyosszentekre. Magyar népköltés	119
*Arany nap. Szabó Lőrinc	119
*Tavaszi szél. Magyar népdal	119

TÖBBET ÉSSZEL, MINT ERŐVEL

*A zacskóba zárt ész. Magyar népköltés	120
A szél és a nap. Magyar népmese	122
*A szél meg a nap. Szabó Lőrinc	122

Az okos leány. Magyar népmese	123
*Kérető. Kiss Anna	124
Az okos szolga. Magyar népmese	125
A sükei bormérők. Móra Ferenc	126
Ravasz Péter és a szakács. Bolgár népmese. Fordította Karig Sára.....	128
A görbe nyírfa. Tatár népmese. Rab Zsuzsa fordításának fölhasználásával	130
A kismalac és a farkasok. Magyar népmese. Feldolgozta Arany László	132
A mackó füle meg a fácán. Feng Li-csün. Fordította Tőkei Ferenc	134
A kutya-macska barátság. Magyar népmese	136
A sündisznó és a nyúl. Lev Tolsztoj. Fordította Áprily Lajos	136
A róka meg a pacsirta. Benedek Elek nyomán	138
A holló új meséje. Löwi Maya	140
*A róka és a gólya. Feldolgozta Rónay György	141
A teve meg az egér. Feldolgozta Benedek Elek	142
A három nyúl. Zelk Zoltán	144

KOSZORÚS NYÁR, KALÁSZDÖNTŐ

*Nyárköszöntő. K. László Szilvia	146
A gabona. B. Szergunjenkov ötletéből írta Hernádi Sándor	148
*Új kenyér. Szilágyi Domokos	148
Sietős sógorék. Kispista István nyomán	149
*Dél a mezőn. Erdélyi József	151
Égi farmer. Fehér Klára	151
*A szél játéka. Szalai Borbála	152
*Medárd. Pákolitz István	152
Az elveszett érem. Deákné B. Katalin <i>Ilyen a jó gyerek?</i> c. könyve nyomán	153
Kormos hasú bivalyok. Találós kérdések	154
*Záporvers. Nagy László	154
Ha jó lenne a bizonyítványom... Janikovszky Éva <i>Már megint</i> c. könyve nyomán	155
Világjárók a kiserdőben. Részlet Nagy Bandó András <i>Madarak tolláról</i> c. könyvéből (alkalmi címmel)	156
*Kirándulás. Részlet Tóth Eszter verséből	156
*Vackor a Balatonon. Részlet Kormos István <i>Mesék Vackorról</i> c. könyvéből	157
Mesemorzsa. Kányádi Sándor	158
*Hangya. József Attila	159
*Esteledik. Rónay György. Részlet a <i>Tábortűz</i> c. jelenetből	159
„Nem szabad az utcán játszani veled” Részlet Kosztolányi Dezső <i>Budai zsákutca</i> c. írásából (alkalmi címmel)	160
Récemese. Kányádi Sándor nyomán	161
*A nagy természet. Tamkó Sirató Károly	163
A találós kérdések megfejtése	164

Az olvasókönyvben szereplő versek eredeti helyesírása egyes esetekben eltér a mai helyesírási szabályzattól.

A versek helyesírását az egyes költők gyűjteményes kötetéből vettük át.

A tankönyv szerzőjének szövegeit névmegjelölés nélkül közöljük.

A verseket *-gal jelöltük a tartalomjegyzékben.

Kiadja a Mozaik Kiadó, 6723 Szeged, Debreceni u. 3/B. Tel.: (62) 470-101;
E-mail: kiado@mozaik.info.hu; Honlap: www.mozaik.info.hu; Felelős kiadó: Török Zoltán;
Felelős szerkesztő: Árokszállási Ildikó, Solymosy Boglárka;
Készült a Dürer Nyomda Kft.-ben, Gyulán; Felelős vezető: Fekete Viktor;
Terjedelem: 20,48 (A/5) ív; 2017. május; Tömeg: 602 g; Raktári szám: MS-1200U